

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVI Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23. ILL., PONEDELJEK, 13. NOV. (NOV. 13), 1944 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 222

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Nemške čete odhajajo iz Metza! Američani napadli japonsko brodovje!

Tretja ameriška armada zdrobila nazijske obrambne črte v prodiranju proti Saarski kotlini.—Ameriška letala in enote bojne mornarice potopile sedem japonskih rušilcev in tri transporte.—Rusi zabili zagozdo v nemško linijo pri Budimpešti in presekali železnico, ki vodi v Slovakijo. Bolgarske čete in jugoslovanski partizani okupirali sedemnajst naselbin pri Skoplju

Pariz, 13. nov.—Nemške čete beže iz Metza, trdnjavskega mesta v Franciji, iz bojnih pred zajetjem, se glasi naznanilo iz glavnega stana zavezniškega poveljstva. Tretja ameriška armada prodira naprej na 70 milj dolgi fronti.

Nemške čete beže iz Metza po dveh cestah proti vzhodu. Beg je sledil zdrobitvi nazijskih obrambnih linij. Poročilo pravi, da so oddelki ameriške armade prodali 15 milj daleč v smeri Saarske kotline.

Američani so presekali železnico Metz-Saarbrücken v več krajih in ustanovili nova mostišča ob reki Nied. Šesta ameriška oklopna divizija je dospela do HERNYA, 17 milj od Saarske kotline. Pričakuje se, da bo Metz kmalu padel.

Pearl Harbor, Havaji, 13. nov.—Sodi se, da so Japonci izgubili najmanj 25.000 mož, ko so ameriški letalci in enote bojne mornarice napadle japonski konvoj v bližini Leyta.

Admiral Chester W. Nimitz je naznanil, da so bombe potopile sedem japonskih rušilcev in tri transporte. To je že drugi teži udarec, zadan Japoncem, v zadnjih desetih dneh. Ameriški letalci so sestrelili tudi več sovražnih letal v spopadih v zraku.

Leyte, Filipini, 11. nov.—Ameriška letala in enote bojne mornarice so napadle japonski konvoj v zalivu Ormocu in potopile sedem rušilcev in tri transporte, ki so skušali izkrcati nove čete na tem otoku, se glasi naznanilo. Nadaljnji transport je bil napaden in potopljen v Mindorski ožini v bližini Filipinov. Vsi japonski vojaki na transportu so utonili.

General Douglas MacArthur poroča, da oddelki ameriške divizije prodirajo proti Ormocu, japonski trdnjavi na Leytu, in drobe odpor sovražnika. Japonska sila na tem otoku je bila v zadnjih dneh ojačana in šteje zdaj okrog 40.000 mož. Štiri ameriške divizije so v akciji proti japonski sili.

Ameriški letalci so sestrelili najmanj 16 japonskih letal v spopadu v zraku, sami pa so izgubili tri letala.

Washington, D. C., 11. nov.—Ameriški bombniki tipa B-29 so se dvignili s svojih baz na Kitajskem in napadli pomole, skladišča in druge naprave v Nankingu, sedežu lutkarske vlade v zasedeni Kitajski. Bombni napad na Nanking je naznanil general H. H. Arnold eno uro po radijskem poročilu iz Tokija, da ameriška bojna letala bombardirajo Kijušu in Yawato, središči jeklarske industrije na japonski celnici. Ti sta oddaljena 700 milj od Nankinga.

Japonski jeklarski središči sta bili tarča ameriškega bombardiranja iz zraka v štirih prejšnjih napadih. Radio Tokio je posvaril japonsko ljudstvo pred novimi napadi.

General Arnold je dejal, da bodo detajli o rezultatu napada na Kijušu in Yawato kmalu razkrili. Mornarični department je sicer naznanil, da so ameriške podmornice potopile šest japonskih parnikov in eno križarico na Pacifiku. Od začetka operacij so enote ameriške bojne mornarice in bojna letala potopila 231 japonskih ladij in parnikov na Pacifiku.

London, 11. nov.— Moskva

poroča, da so ruske čete zabile zagozdo v nemško obrambno črto pri Budimpešti s presekanjem železnice, ki vodi iz glavnega ogrskega mesta v Slovakijo. Druga ruska armada prodira ob tej železnici proti Budimpešti, Miskolcu, petemu največjemu ogrskemu mestu, ter čehoslovaški meji na jugu.

Rusi so prodri dvajset milj daleč ob reki Tisi in obkrožili nemške in ogrske čete na južnovzhodni strani Budimpešte. Uradni komunikacije, objavljen danes zjutraj, pravi, da so Rusi zasedli Piliš, križišče železnice Cegled-Budimpešta, 22 milj od ogrskega prestolnice.

Sofija poroča, da so bolgarske čete in jugoslovanski partizani okupirali Veles, Sveti Nikola in petnajst drugih naselbin v bližini Skoplja, Jugoslavija, po zdrobitvi odpora nemške sile.

London, 11. nov.—Premier Churchill je priznal, da nemške letelce bombe novega tipa V-2 padajo na Anglijo. Dejal je, da te letelce v stratosfero 60 do 70 milj visoko in potem treščijo na zemljo.

Te bombe so dolge 40 do 50 čevljev in premer je štiri do sedem čevljev. Bombe razvijajo brzino 3000 milj na uro. Vsaka bomba vsebuje čez tona eksplozivnih snovi.

Nemci se bahajo, da bodo bombe porušile London in Antverp, belgijsko luko.

Pariz, 11. nov.—Tretja ameriška armada, katere poveljnik je general George S. Patton, je v ofenzivi na 75 milj dolgi fronti prodrla osem milj daleč v smeri Saarske kotline, nemškega industrijskega središča. Ta fronta je v plamenih. Metz, francosko mesto in nemška trdnjava, je deloma obkroženo.

Prvi oddelki ameriške armade so pognali Nemce z utrjenih pozicij v sektorju Maiziers-les-Metz in jih zasedli. Maiziers-les-Metz je oddaljen šest milj od Koenigsmacherje, šest od Metz. Ameriška armada je v ofenzivi proti nemški sili na tej fronti.

Vlada morda poseže v stavko železničarjev

Chicago, 13. nov.—Pričakuje se, da bo vlada posegla v stavko železničarjev, v kateri sta prizadele železnice Chicago, North Shore & Milwaukee in Chicago, Aurora & Elgin. Stavko sta oklicali uniji železniških spretnikov in strojevodij zadnji petek v znak protesta, ker sta kompaniji zavrnili zahtevo glede zvišanja plače za devet centov na uro.

Registracija za volitve v Franciji

Pariz, 11. nov.— Ženske starosti 21 in več let se bodo registrirale za volitve prvič v zgodovini Francije. Mestne volitve se bodo vršile v februarju prihodnjega leta, splošne pa pozneje. Najmanj tri milijone več žensk kot moških se bo udeležilo volitev, če se francoski volivci ujetniki, ki se nahajajo v Nemčiji, ne bodo vrnili domov. Opazovalci sodijo, da bo registracija žensk podvojila volilno silo levičarskih grup.

Stalin "razžalil" japonsko ljudstvo

Vladni krogi še niso komentirali govora

San Francisco, Cal., 11. nov.—Govor maršala Stalina zadnji ponedeljek je presenetil in razžalil japonsko ljudstvo po poročilu japonske časniške agencije Domej, katero je oddala tokijska radiopostaja. Vsebina tega govora je glavna točka diskuzij na Japonskem, dasi ga vladni krogi še niso komentirali.

Stalin je v svojem govoru obsodil Japonsko kot agresivno državo. Njen zahrbni napad na Pearl Harbor je primerjal nemškemu napadu na Rusijo in naglasil, da morata biti Nemčija in Japonska popolnoma razoroženi po zaključku sedanje vojne, da ne bosta nikdar več ogražali svetovnega miru.

Japonski propagandisti poudarjajo, da se japonske oborožene sile bore za osvoboditev ljudstev Vzhodne Azije izpod britskega in ameriškega imperializma.

Domej dostavlja, "da so se že pokazala znamenja, da bo Rusija revidirala svojo zunanjo politiko v skladju z razvojem dogodkov—iz tega sledi, da mora tudi Japonska osvojiti realistično politiko, da se usoglasi z novo situacijo, katero je ustvarila Rusija."

Govornik na tokijski radiopostaji je dejal, "da ponovna izvolitev Roosevelta za predsednika Združenih držav pomeni, da ne more biti kompromisnega miru. Mi moramo računati z zvezskim značajem ameriškega ljudstva in mobilizirati vsa sredstva za zlom Amerike."

Finska vlada v novi krizi

Odnosaši s sovjetsko Rusijo sporna kost

Stockholm, Švedska, 11. nov.—Sem dospela poročila se glase, da je finska vlada zašla v novo krizo zaradi odnošajev med njo in sovjetsko Rusijo. To omenjajo možnost, da bo Juho K. Paasikivi, bivši premier, ki je znan kot prijatelj sovjetoj, izbran za predsednika nove finske vlade.

Predsednik sedanje vlade je Urho J. Castren. Vest iz Helsinkov pravi, da sta Karl A. Fagerholm, minister za socialne zadeve, in Eero Vuori, prometni minister, resignirala. Oba sta člana socialdemokratske stranke.

Trdi se, da sta odstopila v znak protesta proti aktivnostim Vaina A. Tannerja, bivšega finančnega ministra, ki je tudi socialdemokrat in znan kot sovražnik sovjetske Rusije.

Finske čete so zavojevale v bitkah z nemškimi v severozahodnih pokrajinah. Poročilo pravi, da so Fini pognali Nemce iz Ivala in zasedle to mesto. Nemško poveljstvo je priznalo umik vojaških čet iz Ivala, zaeno pa je naznanilo, da ruske kolone napadajo nemško vojaško posadko pri Varangerfjordu, 50 milj zapadno od Kirkenesa, norveške luke, katero so Rusi pred dvema tednoma zasedli.

Finska se je obvezala, ko je podpisala premirje z Rusijo, da bo izgubila nemške čete s svojega ozemlja.

KONFERENCA RE-PREZENTANTOV TREH VELESIL

Premier Churchill naglasil potrebo razgovorov

STALIN POVABLJEN V LONDON

London, 11. nov.—Premier Churchill je dejal, da je ponovna izvolitev Roosevelta za predsednika Združenih držav potisnila na površje nujnost in potrebo sestanka voditeljev Velike Britanije, Amerike in sovjetske Rusije, na katerem naj bi razpravljali o končnih in odločilnih udarcih po Nemčiji, da se nacijska oborožena sila zruši in vzpostavi mir v Evropi prihodnje leto.

Dasi Churchill ni omenil datuma sestanka med njim, predsednikom Rooseveltom in maršalom Stalinom, je možnost, da se bo konferenca vršila pred koncem tega leta. Stalin je bil povabljen v London, kjer naj bi se sestel s Churchillom in Rooseveltom, toda povabila še ni sprejel. Konferenca med njimi se bo morda vršila nekje na Srednjem vzhodu.

Churchill je govoril na banketu, ki je bil prirejen v počast novemu londonskemu županu. On je opozarjal, da bodo morale Velika Britanija, Amerika in Rusija mobilizirati vsa razpoložljiva sredstva za zlom odporna sovražnika in izvojevanje zmage v Evropi. Churchill je priznal, da so britske in kanadske sile utrpelje velike izgube v operacijah proti sovražniku v Italiji, Holandiji in Belgiji.

Večji del svojega govora je Churchill posvetil izidu predsedniških volitev v Ameriki, zaeno pa je opozoril poslušalce, "da moramo biti zelo previdni v komentarjih, da nam ne bo kdo očital vmešavanja v ameriške politične afe." Premier je pohvalil poslance in britske liste, ker so zavzeli nepristransko stališče glede predvolilne kampanje v Ameriki. Poudaril je, da ima Velika Britanija mnogo prijateljev med voditelji ameriške republikanske stranke, zaeno pa je dostavil, da je vesel, ker je bil Roosevelt ponovno izvoljen za predsednika. Churchill je izrazil tudi upanje, da se bodo splošne volitve vršile v Veliki Britaniji prihodnje leto.

Eisenhower obljubil pomoč Belgiji

General govoril pred poslanci

Bruselj, Belgija, 11. nov.—General Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniških armad v Evropi, je zagotovil vso mogočo pomoč Belgiji v svojem govoru v parlamentu. Poslanci so navdušeno pozdravili generala.

Eisenhower je prišel v Bruselj v spremstvu poveljnikov zavezniške armade, pomorske in letalske sile. Med temi so bili general Bradley, admiral Ramsey in letalski maršal Cunningham. "Zavedamo se, da je belgijsko ljudstvo doprineslo velike žrtve v borbi za osvoboditev," je rekel Eisenhower. "Kaa želim, je razumevanje, da hočemo storiti vse, kar je v naši moči, za izboljšanje položaja. Borimo se proti sovražniku, ki razume samo eno stvar — silo. To bomo uporabljali, da ga potisnemo na kolena." V Belgiji je nastalo akutno pomanjkanje živeža in drugih potrebščin.

Domače vesti

Nov grob v Penn
Yukon, Pa. — Tukaj je umrl rojak X. Jelovčan, star 77 let in član društva 117 SNPJ. Zapuška žena, sina, dve hčeri in brata.

Padel v vojni
James City, Pa. — Družina Frank Zaunik je bila obveščena od vojnega departmanta, da je bil 14. okt. na otoku Palau na južnem Pacifiku ubit njen sin Pfc. Anthony Zaunik, star 23 let. K vojakom je šel lanskega oktobra in preko je bil poslan pred štirimi meseci. Zapuška očeta in mater, tri brate, vse tri na evropskih frontah, in šest sester — tri poročene in tri še doma. Pokojni je bil zelo priljubljen med mladino. On je prvi slovenski mladenič, ki je padel v tej vojni iz tukajšnje naselbine.

Se smirno ponesrečil
Albemi, B. C., Kanada. — V gozdu v Franklin Riverju, kjer je delal, se je smirno ponesrečil Valentin Kovach, ki je umrl 19. okt.

Ranjen na Holandakem
Chicago. — Cecilija Keržianik je bila uradno obveščena, da je bil njen sin T/Sgt. Frank Keržianik 16. okt. lahko ranjen na Holandskem. Pri vojakih sta tudi njegova brata, in sicer Edward v Shephard Fieldu, Tex., William pa v Franciji.

Iz Clevelanda
Cleveland. — Družina John Perušek je bila obveščena, da je bil 7. nov. na Holandskem ubit njen sin Pfc. Frank Perušek, star 32 let. Poleg staršev zapuška dva brata, od katerih je eden v vojni preko morja, in dve sestri. — Za srčno hibo je umrl Richard Drenšek, star sedem let. Zapuška starša — mati se nahaja v bolnišnici. — Iz bolnišnice se je vrnil na svoj dom Frank Merhar. — Župan Frank Lausche, novi ohijiski guverner, je v okraju Cuyahoga dobil več kot 200.000 glasov večine — približno stotisoč več kot Roosevelt.

Roosevelt se vrnil v Washington

Ogromna množica pozdravila predsednika

Washington, D. C., 11. nov.—Predsednik Roosevelt se je triumfalno vrnil v Washington iz Hyde Parka, N. Y., kamor je šel tisk pred volitvami. Kjub deževnim nalivom se je zbrala množica čez 340.000 ljudi ob Pennsylvaniji ave. in navdušeno pozdravljala predsednika.

Roosevelt se je vozil v odprtem avtomobilu proti Beli hiši, v kateri bo prebil nadaljnja štiri leta kot predsednik. Poleg njega sta bila podpredsednik Henry A. Wallace in novoizvoljeni podpredsednik Harry S. Truman.

Ko je Roosevelt izstopil iz posebnega vlaka na glavni železniški postaji, so ga pozdravili člani njegovega kabineta. Med temi so bili vojni tajnik Stimson, delavska tajnica Frances Perkins, poljedelski tajnik Wickard in trgovski tajnik Jones.

Po prihodu v Belo hišo se je Roosevelt takoj lotil dela. Imel je prvo konferenco s članikarji po izvolitvi. Povedal jim je, da se je zmotil v ugibanju, koliko elektoralnih glasov bo dobil. Pričakoval je, da jih bo dobil le 335, prejel jih je pa skoro sto več.

Predsednik perzijske vlade odstopil

Teheran, Perzija, 11. nov.—Premier Mohamed Saed je resigniral pod močnim pritiskom sovjetske vlade. Pritisak je silekila Britanija podpirala zahtevo holandske vlade, da mora Holandija dobiti odškodnino od Nemčije za škodo, ki jo je povzročila nacijska okupacijska

Masni pogreb žrtev v Clevelandu

Pokopane bodo v skupnem grobu

Cleveland, O., 11. nov.—Župan Frank J. Lausche, ki je bil izvoljen za guvernerja kot kandidat demokratske stranke pri volitvah 7. novembra, je odredil masni pogreb za 55 žrtev, ki so izgubile življenja v eksploziji plinskih shramb East Ohio Gas Co. 20. oktobra. Identiteta teh žrtev ni bila ugotovljena, zato je bil odrejen masni pogreb.

Pogreb se bo vršil prihodnji tork in pričakuje se, da se ga bo udeležilo več tisoč ljudi. Privatni pogrebi so se vršili za druge izmed 129 žrtev, ki so bile ubite v katastrofi.

Neidentificirane žrtve katastrofe bodo pokopane v skupnem grobu na pokopališču Highland Park v Warrensville Heights, predmestju Clevelanda. Krste, pogrebniške vozove in vence bodo podarili pogrebni zavodi in cvetličarji. Župan Lausche je izrekel željo, da se noben drug pogreb ne vrši v torek zjutraj, da bodo lahko direktorji pogrebniških zavodov v okraju Cuyahoga posvetili vso skrb svečanosti za žrtve.

Trupla žrtev, ki zdaj leže v okrajni mrtnišnici, bodo odpeljana na pokopališče v pogrebniških vozovih organizacije pogrebniških direktorjev. Na skupnem grobu bo potem postavljen spomenik. Sklad za zgraditev spomenika se bo zbral s prostovoljnimi prispevki.

Maršal Tito nastopil pred skupščino

Stalin, Roosevelt in Churchill počaščeni

Washington, D. C., 11. nov.—Radiopostaja Svobodna Jugoslavija poroča, da se je jugoslovanska protifašistična skupščina prvič sestala v Zagrebu in da je maršal Tito, poveljnik jugoslovanske osvobodilne armade, imel govor.

Pred delegati, ki so prišli v Belgrad iz vseh krajev Jugoslavije, je Tito dejal, da popolnoma zaupa sovjetski Rusiji, Veliki Britaniji in Ameriki. Te zavezniške velesile so vlivale pogum jugoslovanskemu ljudstvu tri in pol leta, ko je vodilo junaško borbo proti mogočni nemški okupacijski sili.

Skupščina je izvolila Tita, predsednika Roosevelta, premierja Churchilla in maršala Stalina za častne predsednike svojega zasedanja.

Francoski urednik ustreljen

Spoznan je bil za krivega izdajstva

Pariz, 11. nov.— Georges Suarez, urednik pariškega lista Aujourd'hui v času nemške okupacije Francije, je bil na obravnavi pred posebnim sodiščem spoznan za krivega izdajstva.

Nekaj ur po obsodbi je bil Suarez odpeljan v pariško predmestje, postavljen ob zid in ustreljen.

Suarez je apeliral na generala Charlesa de Gaulle, predsednikačasne vlade, za pomilostitev. Slednji je apel odklonil, nakar je bila obsodba izvršena.

BELGRAD VSTAJA IZ RAZVALIN

Posebni odbor za obnovu Belgrada ustanovljen

EKSEKUCIJA HRVAŠKIH RODOLJUBOV

Washington, D. C., 11. nov.—Radio Svobodna Jugoslavija poroča, da je bil ustanovljen posebni odbor pod pokroviteljstvom narodnega sveta za osvoboditev Srbije, kateremu je bila poverjena rekonstrukcija razdejanega Belgrada. Poročilo je prestrelj in objavil urad za vojne informacije (OWI) v Washingtonu.

Mihajl Ratković je bil imenovan za župana Belgrada in načelnika odbora. Ustanovljene so bile delovne brigade iz prostovoljcev, ki odstranjujejo porušeno cestno in popravljajo vladna in privatna poslopja. Radijsko poročilo pravi, da živila in druge potrebščine prihajajo v Belgrad iz Banata in drugih osvobojenih srbskih pokrajin. Cene so bile določene po članih civilne administracije. Skoro polovica javnih naprav v Belgradu spet funkcionira; vozovi cestne železnice vzdružujejo promet, ki je bil ustavljen, ko so se vršile bitke za posest Belgrada. V mesto prihaja tudi premož in tržišča z blagom so se pojavila.

Politika, glavni belgrajski list, spet izhaja v prejšnjem obsegu. Prva izdaja je vsebovala govor maršala Tita, katerega je imel po osvoboditvi Belgrada, kakor tudi izjave, katere so podali dr. Ivan Ribar; general Koca Popović in general Petko Dapčević. Belgradska gledališča so odprla vrata in sedaj predvaja govsjeteke filme, ki vzbujajo ogromno zanimanje množice.

Drugo poročilo pravi, da je bilo na podlagi dekretov, katero je uveljavil Ante Pavelić, Hitlerjeva lutka, 18 hrvaških rodoljubov obešenih v Zagrebu. Ti so bili označeni kot "banditi in komunisti." Zagrebka radiopostaja pod nacijsko kontrolo je naznanila, da so ti napadli železniško postajo v Podusedu v bližini glavnega hrvaškega mesta na proggi Zagreb-Maribor.

Švica naznanila resignacijo zunanjega ministra

Bern, Švica, 11. nov.—Vladni svet je naznanil, da je zunanji minister Marcel Pilet-Golaz resigniral. Kot vzrok se omenja stališče sovjetske Rusije napram švicarski vladi. Moskva je nedavno odbila ponudbo Švice glede obnove diplomatskih odnošajev, zaeno pa je izrekla obdolžitev, da je švicarska vlada pod fašističnim vplivom.

Masne aretacije izdajalcev v Belgiji

London, 11. nov.—Belgijski justični minister je naznanil v poslanski zbornici, da je bilo 6.000 izdajalcev in kolaboratorjev aretiranih v zadnjih tednih. Iz med teh je bilo 1913 ustreljenih po obravnavah na sodiščih.

Irška odgovorila zaveznikom vladam

Dublin, Irska, 11. nov.—Premier Eamon de Valera je izjavil v parlamentu, da je odgovoril zaveznikom vladam na vprašanje, ali bo Irška dala zavetje vojnim zločincem ali ne. Kakšen je odgovor, premier ni razkril.

sila v Holandiji. Ta odškodnina mora biti v obliki odstopa pruskega ozemlja Holandiji. To ozemlje mora priti v ekonomsko holandsko območje na začasni ali trajni podlagi.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in okoliško Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za članstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodenih članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštuno.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 20, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (November 20, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Po volitvah—II

Demokratska stranka je prišla iz zadnje kampanje zelo poživljena, toda ne prenovljena. V bistvu je ista stranka kot je že dolga desetletja: na jugu torijska in burbonska do mozga, izven juga, posebno po velemestih pa enako korumpirana in reakcionar na kot je republikanska. Na primer Kellyjeva mašina v Chicagu, Haguejeva v New Jerseyju, Pendergastova v Missouriju, tamanitska v New Yorku in še marsikje.

Tudi v Clevelandu je toliko gnila, da jo Frank Lausche dosledno odriva od sebe in ignorira; zelo je dvomljivo, da jo bo mogoč reformirati zdaj, ko je izvoljitev za ohiškega guvernerja postal njen titularni vodja. Da je bil nominiran in izvoljen, je predvsem njegova lastna zasluga kot dinamične, sposobne in privlačne osebnosti, in pa zasluga organiziranega delavstva, ki je zanj agitiralo na vsej črti.

Faktično bi bila demokratska stranka brez Roosevelta mrtva kot ptič "dodo". Življenje ji daje le on, oziroma drži pri življenju. Če bi ne bila njega ponovno postavila za kandidata, bi sigurno ne bila zmogala. In demokratski bossi so ga zadržali in pred štirimi leti mnogim nominirali, ker se ga niso mogli ubraniti, dasi je bil mnogim enak trn v peti kot Henry Wallace. Wallaca so se zadržali iz nebil in tudi prisilili Roosevelta, da mu je dal brco.

Ali Roosevelta, ki je že v letih, bo stranka prej ali slej izgubila—sigurno je to njegov zadnji termin. In ko ga izgubi, bo izgubila tudi silo, ki jo zadnja leta drži pokonci. Brez njega bi bila izven juga že v razsulu—na jugu se drži v sedlu edino z volilnim davkom, s katerim jemlje pravico do glasovnice milijonom revnih državljanov, tako belopoltem kot zamorcem.

Faktično je ta stranka že v zadnji kampanji marsikje pokazala popolno odrevenelost. Iz mrtvila sta jo potegnili odbor za politično akcijo CIO in njegov dvojček—narodni državljanski odbor za politično akcijo, oba pod Hillmanovim vodstvom.

V Wisconsinu ji je skušal dati življenje bivši socialist Daniel Hoan, toda se mu ni posrečilo in bil je poražen za guvernerja. V Ohiu ji je dal življenje Frank Lausche, v Minnesoti bivši farmer-laborit, ki so se združili z demokrati, v New Yorku pa ameriška delavska stranka in liberalna stranka, ki sta dali Rooseveltu 804,693 glasov—njegova večina je v tej državi znašala le 256,796 glasov.

Pribito je dejstvo, da bila demokratska stranka brez energične kampanje s strani organiziranega delavstva izven juga poražena na vsej črti—tudi njene velemestne korumpirane mašine a la Kellyjeva, Haguejeva, etc. In voditelji CIO in v manjši ali večji meri tudi voditelji unij ADF so vpregli vse sile največ le radi Roosevelta. Svoj cilj so dosegli in povrhu tudi povečali demokratsko večino v nižji zbornici kongresa za 25 članov.

Kaj sedaj? Ali bo delavstvo imelo kakšno korist od te demokratske zmage, za katero si lahko lasti vso zaslug? Faktično bi bili demokrate na vsej črti poraženi, ako bi unije ne bile organizirale tako efektivne kampanje.

Odgovor na gornje vprašanje bo dala bližnja bodočnost. Moralno so demokrate dolžni dati delavstvu vse, kar je mogoče iztisniti iz kapitalizma, toda je dvomljivo, da bo dobilo kaj več kot nekaj drobtin.

Saj je bil Roosevelt pred štirimi in osmimi leti tudi izvoljen v pretežni večini z delavskimi glasovi, kakor tudi mnogi demokrateji in republikanci. Toda v zadnjih dveh Rooseveltovih terminih je delavstvo zelo malo dobilo od vlade—v sedanjem terminu sploh niti najmanjše drobtine ne, marveč več batin, predvsem pa "run-around". Za vsako svojo zahtevo mora letati od Poncija do Pilata, nazadnje pa je tam kot je bilo.

Vse reforme razen ene—mezdno-urnega zakona, ki določa 40-urni delovni tednik in minimalne plače—so bile sprejete v prvem Rooseveltovem terminu, in to predvsem, da se dežela—kapitalizem—izvleče iz smrtne gospodarske krize. Potem je "new deal" otrovel in veliko brezposelnost zdravil le z bornim religiom in WPA, ni je pa odpravil. Tej masni brezposelnosti je začasno napravila konec le svetovna vojna, po kateri pa se zopet vrne še v veliko večji obliki, ako je vlada ne bo hotela ali zgnala zdraviti z bolj temeljitimi ukrepi kot so bile newdealske reforme.

Stari kapitalistični stranki do danes še nista pokazali ne volje, niti razumevanja tega perečega problema. Tudi Roosevelt ne.

Vprašanje je, če bo demokrate kaj stregnla ta zmaga, za katero si organizirano delavstvo lahko lasti pretežne ali celo izključne zasluge. V senatnem kongresu bodo v obeh zbornicah imeli pretežno večino—v senatni približno enako število, v nižji pa okrog 25 kongresnikov več.

Sicer so demokrate imeli večino v obeh zbornicah tudi v zadnjih štirih letih—sploh od 1932. Toda v zadnjih štirih letih je kongres dominiral koalicijski burbonskih demokratov in republikan-ciev.

Nobena dvoma ni, da bo ta reakcionar na koalicijska dominirala tudi novi kongres, kajti lastnost burboncev je, da se ničesar ne nauče in tudi ničesar ne pozabijo. Burbonski demokrati in republikanci bodo sigurno skupno nastopali pri vseh važnejših gospodarskih in socialnih vprašanjih. V resnici je manj upanja na spreobrnitev južnih burboncev kot pa oportunističnih republikancev.

Ce je ta naša domneva pravilna, tedaj bo delavstvo tudi še po teh volitvah pobiralo le drobtine, ki bodo padale z demokratsko-republikanske mize. Murray, Hillman, Green in drugi delavski voditelji bodo mogoče imeli malo več ugleda v Beli hiši, lahko tudi malo več ugleda v kongresu, toda delavstvo bo še hodilo od Poncija do Pilata. Upoštevanje in do svojih pravic bo prišlo šele tedaj, ko si zgradi ali pomaga zgraditi novo masno in pravo ljudsko stranko s programom demokratskega socializma.

Glasovi iz naselbin

O NAŠIH VOJAKIH

Linden, N. J. — Izvedeli smo, da je neke v Franciji pogrešan član našega društva št. 540 SNP-PJ Tony Skarl iz Hillsida, N. J. On je služil kot strelec na bombniku. V Evropo je bil poslan meseca junija. Doma ima ženo, starše, sestre, dva brata in enega, ki je tudi pri vojaki. Vsi so člani SNPJ. Upam, da še živi.

Ameriški mladeniči so danes po vsem svetu, kjer se bojujejo za pravico in svobodo vseh ljudi in izpostavljajo svoja življenja smrti. Mi starši želimo, da bi bilo čim prej konec vojne in da se zdravi povrnejo domov.

Rada čitam dopise. Čitam jih v več listih in se tako kratkočasim. Čitam rada to ali ono, samo da imam več za čitati, kajti, nam materam je zelo dolg čas po otrokih, ki so razkropljeni po svetu. Cele noči prečujemo v skrbeh.

Od našega društva je deset članov pri vojaki. Vsi so onkraj morja, razen mojega starejšega sina. On je bil že v več državah, mlajši sin Johnny pa je v Italiji in Frank neke na Pacifiku že drugo leto.

Od tu je šlo na Havajsko otočje neko dekle, kjer se je omožila s svojim ljubimcem. Ona je ruske narodnosti, njena mati pa Ukrajinka.

Na zadnji društveni seji št. 540 SNPJ smo slišali poročilo Liota Bizjaka, kateri je zastopal tri slovenska društva na Vseslovan-skem kongresu v Pittsburghu. Povedal nam je veliko zanimivega.

Ko smo imeli 3. septembra majhno zabavo društva št. 540 pri družini Skarl, je brat Mihael Bratahnik kolektal za ambulanco, katero bodo poslale Progressivne Slovence v Jugoslavijo. Nakolektal je \$45, nakar je družina Skarl določila \$5, društvo št. 540 tudi \$5 in tako smo iz slovenske naselbine Elizabeth poslali Progressivnim Slovenkam kam v Cleveland \$55.

Tudi obleke in drugih potrebščin bomo tu skupaj spravili čim več ko mogoče, da tako pomagamo našim bratom in sestram v stari domovini.

Sramota je, da ljubljanski škof Rožman blagoslavlja in čestita morilcu Hitlerju. Ali je on kakšen Kristusov namestnik? Bolje bi mu pristojalo, da bi ga klicali pomagaj klavcu slovenskega naroda. Ubogi slovenski narod!

V poljskem časopisu sem čitala, da je Jakob Črne, duhovnik iz Jugoslavije, zopet v Prusiji skupaj s poljskimi duhovniki. On je župnikoval na Bledu. On gotovo ni čestital Hitlerju, zato so ga odpeljali v Nemčijo.

Čitala sem, da so v Franciji zaprli petsto katoliških duhovnikov. Tja spada tudi ljubljanski škof, bi vsaj malo spoznal Hitlerja. Zakaj bi se škof bal smrti? Saj bi po smrti dobil plačilo. Kadar bo Hitler premagan, upam da bo prišel vrag po svoje. Sedaj se vsi bojuje Rusov in partizanov. Faktično pa se boje za svoje bogastvo.

Agnes Pasarich.

O SMRTI BRATA

Sheridan, Wyo. — Naznanjam članstvu SNPJ, da je umrl moj brat Jože Podgornik. On je bil moj zadnji brat, ki sem ga še imel.

Umrl je nepričakovano. Z mojim sosedom sva bila na njivi. Ko se je znočilo, sem šel domov in našel v hiši mrtvega brata. Hitro skočim k sosedu Janezu in mu povem, da mi je umrl brat. On se je začudil, kajti pred desetimi minutami ga je videl, ko je hranil kokoši.

S sosedom sva šla nato v hišo, ga tresla in klicala, a bilo je vse zastoj, on je zaspal za večno. Malo pred smrtjo je hotel zakuriti peč, da bi si malo skuhal, tedaj pa je padel v znak in njegovo delo je bilo dokončano.

Ni še minulo leto dni in v hiši sem imel dvoje smrti. Žena mi je umrla 6. novembra lanskega leta, brat pa 2. oktobra t. l. In sedaj sem popolnoma sam, kajti moji štirje sinovi so na fronti.

Ako je umazano, prosimo, da operete, a gladiti ni treba, ker bo itak vse povezano v bale.

Za okolico okrog sv. Stefana je velikušno daroval svoje prostore naš slovenski zdravnik dr. Joseph E. Ursich, 1901 W. Cermak rd. in Wolcott ave., to je nasproti slovenske šole sv. Stefana. Tu bomo zbirali obleko. Prosimo žene in dekleta, naj pridejo, ako morejo, ob večerih po sedmi uri pomagat v omejenjane prostore. Prostor so odprti vsak večer od sedme ure zvečer naprej. Tkom dneva pa se bo dobil ključ od prostorov pri mrs. Mary Tomažin na 1904 W. Cermak rd., to je preko ceste.

Toliko v pojasnilo za sedaj. In še enkrat kličem, pomagajte in darujte obleke in vse kar morete v ta namen. Domovina vas prosi. Ne preslišimo njene prošnje!
H. Kušar.

NOVA PODRUŽNICA SANSa V EUCLIDU

Cleveland, O.—Dne 1. novembra so ustanovili zavedni rojaki v clevelandkem predmestju, v Euclidu, že davno potrebno postojanko Slovencega ameriškega narodnega sveta (SANS). Direktorji Slov. društvenega doma so sklicali v to svrhu sestanek, kateri je bil nepričakovano dobro obiskan, kar znači, da so SANSove smernice na zdravi podlagi.

Na sestanku sta govorila glavna odbornika SANSa Leo Kushlan in Janko Rogelj. K besedi je bil poklican tudi Krist Stokel. Vsi trije so v poljudnih besedah poudarjali SANSove zasluge v korist našega naroda. Naglašali so, da se SANSovo politično delo bliža svojemu koncu in da bo treba v bodoče posvetiti precej energije tudi za materialno pomoč našim ljudem. Po verodostojnih poročilih bo prihodno zimsko umrlo v Jugoslaviji najmanj milijon ljudi od lakote in mraza, ako ne dobijo nujne pomoči. SANS se tega dejstva zaveda, zato je takoj organiziral nujno pomožno akcijo in bo skupno s hrvaškimi in srbskimi organizacijami skušal napolniti ladjo, ki šede sedaj prihaja iz Jugoslavije. Pri tem humanitarnem delu ne smemo pozabiti tudi Progressivnih Slovencev, ki se trudijo kot čebelice, da bi čim več obleke in jedil poslale na parnik.

Po uvodnih govorih se je ustanovila podružnica št. 106, h kateri je takoj pristopilo nad 30 članov. Ampak to je šele začetek. Znani agilni narodni delavec Jim Rotter je izjavil, da bomo posekali še st. clairsko podružnico in kar on reče, to tudi misli. Euclidska društva imajo pripravljene že kar cele stotake, da jih podarijo za pomoč nesrečnem v domovini. Pevski zbor Slovan je pa sklenil, da bo korporativno pristopil k podružnici. Odbor podružnice sestoji iz sledečih članov: predsednik Ahacij Prezel, podpredsednik Frank Zagar, tajnik Frank Česen, blagajničarka Mary Konestabo, zapisničarka James Rotter. Nadzor-niki: Mary Yapel, Antonija Sve-tek in Mary Segulin. Publicijsk-i odbor: Frank Fende, Frank Rupert, Jennie Hrvatin in Joseph Mah. Prirreditveni odbor: Martin Vogrin, Frank Segulin, John Ivančič, Mary Ster, Frances Zajc, Frances Mezet in Frances Rotter. Seje se vršijo vsak drugi terek v mesecu v Slov. društvenem domu na Recher ave. Pristopite in pomagajte!
Frank Česen, tajnik.

Komentarji in spomini

Canton, O.—Malo nas je, zato je tudi list majhen. Prosveta se tiska na štirih straneh, izvzemši s sredina številka. Za današnje razmere ne bi bila nič prevelika, ako bi se povečala na šest strani. Ako pomislimo, da dobimo 250 iztisov na leto za borih \$6, je to jako poceni. Samo prazen papir je skoro vreden te cene. V listu, ki je majhen, se mora omejiti na kratke dopise, tako da lahko dobi vsak dopisnik nekaj prostora.

Sedaj pa nekaj besed o drugih stvarih. V distriktu Afrique, v južnozpadni Franciji, je trg enakega imena. V trgu Afrique sem bil nekdo za tolmača na francoski prefekturi. Šlo je za nekega Jugoslavana, ki je po 12-letni službi v zloglasni tujski legiji obrnil hrbet vojaščini. Poslopje, v katerem sem bil, se nahaja na obronku trga. Štiri velike, v bizantinskem slogu zgrajene zgradbe, katere obdajajo lepi vrtovi.

Ta poslopja so postala po revoluciji državna last. Zgradili so jih jezuitje še pred francosko revolucijo.

Ta poslopja so v prvi svetovni vojni služila kot civilno internacijsko taborišče za državljane sovražnih držav. V njih so bili internirani tudi španski lojalisti oziroma begunci, ki so pobegnili pred Franco in Francijo za časa zadnje španske civilne vojne. Danes, v tem delu De Gaullove Francije in doli v senci Pirenejev, se zbirajo ostanki razpršenih španskih republikancev. Za svojim hrptom imajo odločnega in liberalnega Francoza v osebi generala De Gaulla. Namen španskih lojalistov je izbrisati zadnje sramoto in strahovlado falangizma v Španiji.

Diktator Franco postaja nemiren spriču teh dogodkov. Vatikani pa ni ostalo ničesar drugega kot švicarska straža, katere pa je premajhna, da bi posredovala. Hitler je skoro na kolenih, Mussolini in Laval pa sta duševno in politično popolnoma uničena in tako tudi velikanski vpliv nekoč mogočnega Vatikana izginja.

Tisočletna gnezda političnih intrig se polagoma razgajajo in tudi navadni zemljani so jih pričeli razumevati.

Rumunski Karlo se je odpe-ljal proti Južni Ameriki. Skušal bo priti v Lizbono na Portugalskem in če bo tam dobil dovoljenje od Rusije, kar ne verjamem, bo šel naprej v Bukarešto. Seveda—ako bo dobil potni list ...

Ako bi Karlo služil tako zvesto Rumuncem kot služi svoji ljubici Magdi Lupescu, bi bil lahko danes v Sinaji, čeprav bi bili Rumunci dosti bolj srečni, ako bi se izrekli za republiko, mesto za kraljevino.

Predsednik Roosevelt je velik državnik, prevelik in preliberalen za nekatere republikance, zato mu očitajo marsikaj, česar ni zaslužil. Mnogi tujezemci ga bolj spoštujejo kot pa nekateri Američani, ki so mu dolžni mnogo za njegovo delo v zadnjih 12 letih.

Že več ljudi sem slišal tarnati, da je dandanes težko dobiti zvestega prijatelja.

Ljudje imajo dolarje in se čutijo neodvisne, zato je zvest prijatelj danes bolj postranska zadeva. Jaz vem, da nimam nobenega tako zvestega prijatelja, ki bi bil pri volji mi dati v potrebi dolar za 99 centov. Nekeč pa sem imel zvestega in neločljivega prijatelja, po imenu Viktor Falin, ki je bil doma iz Racola, Trst.

Toda tega mojega najboljšega prijatelja sem izgubil neke temne septembrske noči 1. 1918 v Velesu v južni Srbiji. Viktor je rešil svojega prijatelja, ko se je potapljal v reki Vardar in plačal za rešitev prijatelja s svojim mladim življenjem. Ako ne bi bilo tedaj zvestega Falina, ne bi jaz danes pisal teh vrstic!

Vsi oni, ki imajo srečke za zvezni bond, naj se potrudijo in jih prodajo, da bodo vse prodane v mesecu novembur, kajti ves čisti dobiček bo odposlan enkrat meseca decembra v urad SANSa.

hi ocean, si je razbila glavo ob ameriškem jeklu. To ameriško jeklo je dosti bolj trdo kot je bila ona "jeklena" mornarica, ki je zapustila carski Kronštadt ter odplula v Rumeno morje, da reši Port Arthur, toda Japonci so jo potopili še preden je dosegla svoj cilj.

Angleži so imeli svoje prste vmes pri tej velikanski morski tragediji, na katero je že svet skoro pozabil.

Ko smo bili še majhni, prav majhni in kot taki kratki na znanju, so nas učili tisti, ki so se sami določili za "nebesjake", da je neke črno kraljestvo (pekeln in kdo pride tja, mu bodo pričeli rasti rogovi.

Ali bo res tako? Potem se bo mo bodli z rogov, namesto s peresom.

Polagoma se bom umaknil za plot, v tišino, tja, kamor spadam. Čitatelji si žele novih dopisnikov in novih obrazov in tudi urednikom nočem delati preveč preglavic z mojimi članki, čeprav so bili do danes vsi moji spisi pošteni in brez cenzure pribodeni in v teku dveh let ni bil niti eden vržen v koš. Pozdravljeni, prijatelji!

Michael Chok.

Pripomba uredništva: Brat Michael Chok je eden najintere-santnejših in doslednih Prosvet-nih dopisnikov, zato želimo, da se premisli in nadaljuje s svoji-mi podučljivimi spisi, katere čitatelji radi čitajo.

RESOLUCIJA NEWYORŠKEGA POMOŽNEGA ODBORA

Pomanjkanje v Sloveniji in Jugoslaviji je velikansko in vse kaže, da bo v tej zimi še veliko večje; jugoslovansko ljudstvo ne bo imelo niti najpotrebnejše hrane, da bi se preživel.

Vsi vemo, da so povzročili be-do in pomanjkanje sovražne roparske sile, katere so odnesle iz dežele vse, kar so mogle, da bi s stradanjem uklonile tiliak našemu ljudstvu.

Zimske obleke v Jugoslaviji nimajo skoro nobene; umrljivo-civilnega prebivalstva in razne-jevcev narašča; pomanjkanje hrane, obleke in obutve je z vsakim dnem bolj občutno in prav tako nimajo zdravil, kirurških instrumentov etc. Taka je situacija v Jugoslaviji.

Baš sedaj je na potu jugoslo-vanska ladja, katere pride vsak čas v New York, da odpelje raz-ne potrebščine za naše prepo-trebne rojake v Jugoslavijo.

V Prosveti z dne 11. oktobra, in nekaj dni pozneje v drugih časopisih, je bil priobčen apel za pomoč stari domovini, katerega so podpisali v imenu Jugoslo-vanskega pomožnega odbora, slovenska sekcija, Vincent Cainkar, Joseph Zalar in Leo Jurjo-vec, toda na seji glavnega odbora JPO-SS, ki se je vršila 19. oktobra t. l. v Chicagu se ni nič definitivnega sklenilo, namreč da bi šli takoj na delo za takoj-šnjo pomoč Sloveniji in Jugosla-viji, ter se je vprašanje takoj-šnje pomoči odložilo s tem, da so sklenili, da prepuste to vpra-šanje glavnim odbornikom pod-pornih organizacij, katere so se-stavni del JPO-SS.

Ker smo mnenja, da se stvar zavlačuje, kajti glavni odbori naših organizacij se snidejo šele meseca januarja prihodnjega leta, in

Ker je sedaj čas za takojšnjo pomoč jugoslovanskemu ljud-stvu, zato apeliramo na vse jugo-slovanske in slovenske organiza-cije, da nemudoma izročijo denar, ki je bil nabran za pomoč slev-skemu in jugoslovanskemu narodu, organizaciji War Relief Fund of Americans of South Slavice Descent (WRFASSD), ne pa JPO-SS. Sedaj je potrebno, da podvzamemo hitre korake in da se porabi denar sedaj, takoj-ko je potreba največja!

Hrvaška bratska zajednica je že določila 180.000 dolarjev za takojšnjo pomoč, katere bo poslana s prvo ladjo.

Potreba je velika, zato poudar-jamo, da je potrebno, da vsaka pomožna skupina ali organiza-cija opolnoči svoje zastopnik-e pri JPO-SS, da izvršni odbor organizacije takoj skliče iz-redno sejo in na tej seji naj se poruši prvotni sklep ter z na-branim denarjem nakupi potreb-ščine, katere se naj s prvo ladjo odpelja v Jugoslavijo.

(Dalje za 3. strani.)

GORNJE MESTO

POVEST IZ ZAGREBSKEGA ŽIVLJENJA

SPISAL
BOGOMIR MAGAJNA

(Nadaljevanje)

Skalile so se tudi njej, Jelki, za katero ni tekel nihče, da bi ji prekrizal pot. Popoldne bo njen pogreb. Šel bom tja, prikolnil se bom pred grobom in ji govoril: "Tvoja duša je odšla v nebesa, moja je odšla v pustinjo. Ni mi več mogoče zasmejati se ob tvojem grobu. Reci svojemu Bogu, ki te je vzel k sebi, da je storil prav, ko je ustvaril nebo in pekel. V pekelu pa ni ognja. Ljudje ga niso prav razumeli. Ko bi bil ogenj, potem bi vsaj žgalo in bi mrtveci, ki so zavrženi tja, živeli vsaj večno pekoče življenje. O, pekel je vse hujši, pustinja je in nič ni v tej pustinji. Še kamen bi ne spregovoril v njej!"

Simon je stisnil obraz v dlani in molčal. Mancika je sedela ob njem. Mislija je, da Simon joka, in mu je pritegnila roke k sebi. Toda njegove oči so bile suhe in so prazno gledale skozi okno.

Obsedela sta tako v pogovoru do kosila. Popoldne sta odšla na pokopališče.

Dan je bil nenavadno lep. Morje žarkov je srebriilo bele grede grobov. Zemlja sama se je pripravila, da sprejme prijateljsko vase človeka, ki ni imel prijateljev med ljudmi. Ko sta stopila v kapelo, so bili tam zbrani duhovnik, dva grobarja, Anica, Lina in njene tovarišice. Jelkin obraz je bil sedaj skoraj živ, kot da je nekdo izklesal iz belega kamna kip in dihnil življenje vanj, dušo, ki bo nekoč zopet oživila to telo. V kapeli je bil mraz in ni bilo občutiti mrliškega duha. Dehteli pa so nageljni, nastani po njenem truplu in ob krsti. Bili so še sveži in rdeči kot prvi dan. Grobarja, Anica, Lina in njene tovarišice so molile za duhovnikom molitve. Simon in Mancika sta molčala. Simon je trpko strmel v Jelkin obraz. Manciki pa je bil ta svet tuj in nepoznan. Opazovala in poslušala je z neko radovednostjo in s spoštovanjem. Grobarja sta zaprla krsto in jo postavila na nosila. Mali sprovod se je pričel pomikati navzdol po rebri — ta čudna družba: duhovnik, grobarja, Simon in Mancika, Anica, Lina in njene tovarišice...

Stopali so nekaj časa tiho, nenadno pa je pričela Lina glasno jokati. Simon se je začudil. Toda za Lino so zajokale tudi njene tovarišice, radi česar je pričela jokati tudi Anica. Jelka niti slutila ni pred smrtjo, da so jo Lina in njene tako ljubile. Razpostavili so se krog groba v polkrog. Duhovnik je zopet molil in vrgel na krsto, ko sta jo spustila grobarja v jamo, prsti. Potem je odšel tiho, ne da bi komu kaj rekel, počasi in sključun po rebri nazaj. Grobarja sta pričela zasipati grob. Simon je nehoti stopil korak naprej, a Mancika ga je pridržala za roko. Ko je čutila, kako trepetava ta roka v njeni, se je tudi njej zgenilo v srcu in ni mogla prikriti solz, ki so ji privrlele v oči. Lina pa je prenehala jokati, a njen pogled je sledil vsakemu premiku lopate, ki je metala prst v jamo. Potem se je naenkrat okrenila k tovarišicam in zapele so tiho, tiho, skoraj boječe, skoraj med jokom, ta dekleta s šminko in pudrom na licih, edino pesem, ki so jo znale vse:

Sinoč evale bele ruže
v mom džulistanu...

Pesem se je razprostirala kot srebrni sij sonca med grobove. Med njo pa je bilo slišati enakomerno padanje prsti v jamo. Po pesmi je Lina pokimala z glavo Simonu, kot da se boji govoriti med grobovi. Počasi so odšli proti vratom. Simon in Mancika sta stopala sedaj v ozadju.

"Kdo so ta dekleta?" ga je vprašala Mancika. Simon ji je povedal. Mancika ga je tedaj pogledala z začudenjem, potem pa je radoved-

no opazovala Lino in njene. Simon se ni upal predstaviti jih Manciki, a ko so stopili s pokopališča, je Mancika družbo ustavila: "Jaz sem Mancika Berger, medicinka." Lina in tovarišice so ji plašno ponudile roko. Samo Mancika se je oblekla v črno krilo, a one niso imele obleke, ki bi bila primerna taki uri.

Vračali so se preko hriba Šalate. Anica je pripovedovala Lini in njenim o Mariji, o nekem silno lepem dekletu, ki biva v Gornjem mestu. Prosila jih je, naj se oglašajo pri njej v Črnem jagnjetu, potem pojdejo vse k Mariji. Ona je naročila mnogo knjig. "Se nikdar nisem srečala tako prijaznega dekleta. Marija se bo radovala, če pridete k njej." Obljubile so. Simon ni slišal tega pogovora. Z Manciko sta molčala ves čas. Sele ko so dospeli do medicinskih zavodov, do klinike, ga je vprašala Mancika: "Kdaj pojdeš z menoj k predavanjem?" — "V ponedeljek že, če hočeš," je odvrnil Simon, ki se je z drobnim posmehom ozrl na velike stavbe.

Obstali so, ko se je ustavila Anica. Pred njo ni onkraj doline je ležalo razprostrto skoraj celo Gornje mesto. Sonce, ki se je na zapadu doteknilo gora, je pokrilo morje streh s škrlatnordečo barvo, ki se je kot mehka svila prerinila čez belino snega. Ptice so krožile visoko nad hišami. V velikih lokih so se dvigale in se v prihodnjih hipih skoraj doteknile streh, a zopet zbežale visoko kot leve misli, katerih krila so se zlatila v soncu.

Lina se je vzradostila in pričela peti. Anica se je zasmejala. Sama ni vedela, zakaj. Mancika je v svoji duši iskala besed, ki bi jih nazivala radi te slike v pesem. V njene oči so pogorevale zarje. Simon pa je našel med tistimi morjem hiš le eno. V njegovem srcu se je zopet zgenilo. Odmeknil je oči od tiste hiše, a pripotovale vsakokrat, ko jih je odmeknil. Zlate ptice, zlate misli pa so krožile nad strehami.

Nihče v tej družbi še ni vedel, da je duša Marije stopila z Gornjega mesta in pričela rositi blagoslov svoje lepote med ljudi. Prvi pa, ki se jih je doteknil ta diha njene duše, so bili prav ti, ki so sedaj strmeli na Gornje mesto, na sonce na zlate zibajoče se ptice.

Mancika je rekla: "Kako lepo je tam šele spomlad! Tisti bregovi ozeleneli. Strehe se razgrejejo v soncu. Ptice zapojejo in na vsakem oknu dehtit hiacinta, prelepa roža, ki te opoji s svojim vonjem. Kdo bi naredil pesem, ki bi mogla takrat naslikati podobo Gornjega mesta v duše ljudi?"

Simon se je ob teh besedah ozrl v njene oči in lahno zardel.

Ko so se vrnili v Spodnje mesto, je pristopila Anica k Simonu in mu izročila majhno belo pismo brez naslova.

"Neki deček je prinesel in rekel, da je za-te."

Simon je začuden odprl pismo. V njem je bilo tisoč dinarjev. Mancika, Lina in tovarišice so se zasmjeale.

"Anica, od koga je to?"

"Deček ni hotel povedati imena. Niti tega ne, kak je bil pošiljatelj. Deček sam je imel zlažobarne lase, ki so se mu vili do ramen," je odvrnila Anica.

Simon se je obrnil k Manciki.

"Si poslala ti?"

"Nisem poslala jaz."

"Misliš, da je poslal Krilan?"

"Ne! Prepričana sem, da ni poslal on. On bi lahko podaril sto ali dvesto dinarjev, tisoč pa nikdar. Mrzi te, in kogar mrzi on, ki mu ne pomaga nikdar."

(Dalje prihodnjih.)

Grešnik Lenart

Življenjepis otroka
Ivan Cankar

(Nadaljevanje.)

"Kaj ti pravim, sinko moj: hvali Boga od jutra do noči, da ti je položil v zibko dragoceni dar ubožstva! Veliko je poklicanih, malo izvoljenih! Le redki so med nami taki spoznavalci, ki molijo venomer z besedo in dejanjem: Počesušana, o Bog, bodi tvoja mladost, ki mi je dala kamen namesto kruha, listja namesto cekinov! Prejšanje čase je bilo takih spoznavalcev večje številu. Premnogi sveti možje so bili tako goreči, da so radovoljno zapustili svoje zlate palače ter se napolnili v puščavo, živeli tam od peska in kobilice. Dandanes pa so ljudje močno pohujšani. Se oni, ki se jim ni treba šele odpovedati bogastvu, zato ker ga nimajo, še oni kolnejo svoj blagoslovljeni ovsenjak in mislijo na satanovo pogabo. Le malo, o malo je še tiste zlahtne čednosti, ki ji pravimo zadovoljnost."

"Kaj ti še nadalje rečem, sinko moj: kjer zadovoljnosti ni, tam se razprostirajo rodovitne poljane grehov. Najprej vzklije in najbolj zgodaj vzcvete črni teloh zavisti, koj za njim pa smradljiva trobentica poželenja po tujem blagu. Nazadnje pokrije dol in log sama peklena praprot, grehi brez števila; človek jim ne ve imena in če bi ga vedel, bi si jezika ne oskrbnil z njim. Celu sovraštvo je med njimi, tisto blede, votlogledo, kuštroglavo, ki z odprtim nožem čaka za oglom na pobožne kristjane. Med vsemi najhujši pa je visoki dren napuha s svojimi zapeljivimi jagodami, rdečimi drenuljami. Varuj se teh cvetic in jagod, ki te vabijo kraj poti; kdor jih trga, bo na vekomaj pogubljen."

"In kaj ti še pravim, sinko moj: angelj varuh ti bodi ponižnost, ta preljudba hčerka božja, drobna pastirica, ki hodi po svetu bosá in na prečo počesana."

CAUTION PAYS AACHEN DIVIDENDS

AN AMERICAN SOLDIER in background holds rifle ready as a companion engineer probes for hidden mines with a listening device on one of the main streets of Aachen, Germany. The survivors of the German garrison, about 1,000 men and their commander, surrendered unconditionally to the Yanks, U. S. Army Signal Corps Radiophoto.

Ta pastirica je angelj varuh, ki te verno sveti, da nikar ne zajaši konja, če ti je sojeno, da gaziš peš. Opominja te, da prenašaj potrpežljivo udarce močnejšega, ne le zato, ker jih ne moreš vrniti, temveč tudi zaradi plačila v nebesih. Svetuje ti ljubezivo, da se priklanjaš do pasu imenitnikom ter jim poljubljaš roke s sramežljivo mižečimi očmi; ne le zato, ker ti kane morda kaplja njih milosti, temveč tudi zaradi zaslужenja po smrti. Te in take nauke poslušaj, sinko moj, in ravnaj se po njih! Koderkoli hodiš in kamorkoli prideš, nagibaj glavo nekoliko na desno stran, povešaj oči in časih pritakni kazalec na spodnjo usteno; tako se je držal Alojzij Gonzaga in tako tudi sveti Stanislav Kostka; po teh znamenjih bodo spoznali tebe in tvoj rod. — Pojdi, sinko moj, in spomni se v molitvi na svoje posvetne in duhovne dobrotnike!"

Gospod Ferencig se je zdignil počasi, rastle je iz tal visoko proti stropu in kmalu ga je bila polna vsa izba. Lenart je moral glavo nagniti vznak, da ga je videl. Videl pa je testeno bel, zabuhel obraz in prav tako testeno bela, zabuhla ustna, izza katerih se je svetili zlati zobje. Gospod Ferencig je iztegnil roko, oblečeno v zoperno dišečo, voljno, blazinasto kožo, kakor v rokavico. Lenart je poljubil to roko ter je šel.

Sila težko mu je bilo pri srcu, ko je stopal majhen in potuhnjel po tistih gospodskih stopnjicah. Natanko je slišal, prav dobro razumel nauke gospoda Ferenciga; vedel je, da so pametni in krščanski; toda občutil ni kar nikakršne hvaležnosti, nikakršne ponižnosti, temveč edino gnus. In ker je bilo tako, si je v bridkosti rekel, da je grešnik, od Boga zavržen. Najbolj je mislil na tiste svete možje, ki so radovoljno zapustili svoje zlate palače ter se napolnili v puščavo, da so tam grizli pesek in zobali kobilice, ko so imeli doma zadosti maslenega

kruha. Hudo sveti in pobožni so se mu pač zdeli, pa vendar so mu bili zoperni. On sam ni nikoli ne zapustil zlate palače, kobilice bi se še ne dotaknil ne. In čegava pa je bila potem tista zlatna palača? Ako bi gospod Ferencig bil nenađoma tako ponižen in k ubožstvu nagnjen, da bi zapustil svojo belo hišo ter šel v puščavo, bi on, Lenart, nikakor ne šel z njim, temveč se polastil tega osirotelega bogastva, bi se zleknil v naslanjač, si ukazal primesti pogache in vina in bi se božje kazni čisto nič ne bal.

Gospod Ferencig je zbiral učenice "kakor zbira koklja negodne piščance pod svoje peroti"; tako je rekel sam. Ob polu petih popoldne je bila miza pogrnjena zanje; vsaki je prejel skodelico kave in kos belega kruha, o veliki noči in o božiču tudi še kos kolača. Kdor je prinesel najboljše spričevalo, je dobil srebrn goldinar. Ko so srebali vročo kavo, je stopil gospod Ferencig na prag, odmgnil narahlo z blazinasto roko, smehljaje se belo z vsem belim licem: "Bog vam blagoslovi, otroci! In zapomnite si: kar si storil enemu mojih najmanjših, si meni storil!" Še so ga nasmehnil, pomežiknil izpod naočnikov, narahlo zaprl duri; njegovih copasti koraki so drsali po veži.

Tovariš Lenartov, črni Lojze, je planil nekoč proti durim, se tresel kakor bolan.

"Svinja! Če bi te prokleto, devetkrat prokleto lakoti ne bilo, ne prestopim več tega praga, kvečjemu z nožem za hrbtom! Kaj mislite, da so to prave in pobožne besede? Slini se, kot se krota slini! Jaz pa vem, da se peča s kuharico in s hišno in še z vsemi drugimi naočniki, z babnicami in z otroci. Sam sem ga videl v veži, tam za rožami!"

Zaradi tega razodetja niso bili nič osupli, bilo jim je le še premalo grdo in strašno. Lenartu se je zdelo, da je ves zrak poln ogabne, spolzke nečistosti. Fantje so ob kavi in kruhu govorili o stvarih, ki so mu bile

neznane in ki so bile zato še bolj strahotne in odurne. Govorili so s tistim preveč globokim, preveč vročim, presekanim smehom, o katerem se mu je zdelo, da ga je že slišal nekoč, morda kje v sanjah. Kolikor pa so tudi bile besede odurne, preslišal ni nobene, čeprav je bila izrečena hlastno daleč v kotu. In zgrozil se je, da so bile te besede žive v njem samem, da so se razrasle kakor na rodovitnih tleh, da ga niso zapustile, kamorkoli je šel, kamorkoli se je ozrl z vlažnimi, od tihega greha zameglelimi očmi. Tovariši so mu očitali, da je nedolžen, da je devica z glorio, in so se mu smejali. Lenart se je od srma in od groze tresel v vsej svoji duši: "Da bi vedeli, še pljuvali bi name, še pobegnili bi pred menoj!"

(Se nadaljuje.)

Razni mali oglasi

FIREMEN—KURJAČI
za stoker kotel, nočno ali dnevno delo, dobra plača.
YELLOW CAB CO.,
57 E. 21st Street.

POMAGAJTE NAM IZDELOVATI JEKLENE SODE "STEEL DRUMS" ZA ARMADO IN MORNARICO

Stalno delo tudi po vojni, je redno delo tudi v mirmem času. Dobro delo za močne, zdrave ljudi v starosti 20 do 55 let. Izkušnost ni potrebna, plača od ure, ne od kosila. Čas in pol za nad 40 urno delo. 48 do 54 ur na teden in bonus. Unijska tovarna. Plačane počitnice. Zdravstveno zavarovanje. Severno-zapadna stran, 63rd poulina kara do Cicero Ave. Bus South do 67th St., potem 2 bloka zapadno. Vprašajte za Mr. Cerniaka.

NATIONAL STEEL CONTAINER CORP.

6700 So. Le Claire Avenue

TISKARNA S.N.P.J.

v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJA DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerna, unifikirano delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člani ali nečlane 25.00 za eno letno naročnino. Če pa člani plačajo pri sešestmesečnem 11.20 za eno leto naročnino. Kot vsi člani se plačajo pri sešestmesečnem 11.20 za eno leto naročnino. Kot vsi člani se plačajo pri sešestmesečnem 11.20 za eno leto naročnino. Če pa člani plačajo pri sešestmesečnem 11.20 za eno leto naročnino. Če pa člani plačajo pri sešestmesečnem 11.20 za eno leto naročnino.

Cena listu Prosveta je:			
Za Združ. države in Kanado	\$5.00	Za Chicago in okolice je	\$7.50
1 tednik in	4.00	1 tednik in	6.00
2 tednika in	3.80	2 tednika in	5.16
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50
Za Evropo je			\$9.00

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plamnu in si naročite Prosveto, list, ki je vsa lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. društva št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenja članov moje družine:

2. <input type="text"/>	Čl. društva št. <input type="text"/>
3. <input type="text"/>	Čl. društva št. <input type="text"/>
4. <input type="text"/>	Čl. društva št. <input type="text"/>
5. <input type="text"/>	Čl. društva št. <input type="text"/>

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik

AS YANK INFANTRYMEN ADVANCED IN LEYTE

WHEN THE AMERICANS moved inland from their invasion beachhead at Leyte they encountered, in addition to Japs, heavy muck and swamps. Note the two soldiers aiding a buddy who has sunk knee deep in clinging goo. This is an official U. S. Army Signal Corps photo.